

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

07-02-128М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Цивільне право» для здобувачів
вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-
професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою
з якості ННІ права
Протокол № 2 від 26.09.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Цивільне право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Подвірна О. В., Щербяк Ю. В. – Рівне : НУВГП, 2024. – 47 с.

Укладачі: *Подвірна О. В.* старший викладач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін; *Щербяк Ю. В., к.ю.н.*, доцент кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Міщук Інна Володимирівна, к.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право»

Міщук І. В.

ЗМІСТ

1. Передмова.....	3
2. Опис навчальної дисципліни та її структура.....	7
3. Плани практичних занять	11
4. Рекомендована література.....	43

Попередня версія МВ 07-02-116М

© О. В. Подвірна,
Ю.В. Щербяк, 2024
© НУВГП, 2024

ПЕРЕДМОВА

Цивільне право є однією із фундаментальних дисциплін, які вивчаються у закладах вищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх правників. Програма викладання цивільного права базується на основах цивільного законодавства з урахуванням змін, що відбуваються з реформуванням соціально-економічних відносин суспільства та «входження» до стандартів європейського права, а також досягненнях науковців в даній сфері та навчально-методичним вимогам, які спрямовані на відображення специфіки предмета вивчення.

Предметом науки цивільного права є концепція приватного та цивільного права; норми цивільного законодавства; цивільні правовідносини; юридичні факти, завдяки яким ці відносини перетворюються на правовідносини; умови та порядок реалізації цивільних прав та обов'язків, практика застосування норм цивільного законодавства.

Цивілістика вивчає поняття цивільного права як галузі права, його місце в загальній системі права країни, систему і зміст цивільно-правових інститутів; джерела цивільного законодавства, їх види та значення, а також прийоми і методи тлумачення цивільно-правових норм та ефективність їх вивчення.

Метою вивчення дисципліни «Цивільне право» є засвоєння здобувачами вищої освіти форм, способів, засобів, прийомів та методів наукового та практично-орієнтованого мислення, пов'язаного із професійно юридичним опануванням теоретичного та нормативно-правового матеріалу в сфері цивільного права з урахуванням його оновлення та застосування в практичній діяльності; засвоїти зміст та сутність цивільно-правових інститутів та категорій; набути досвіду наукової діяльності в галузі цивільного права;

навчитись не тільки розуміти та тлумачити норми цивільного законодавства, а й застосовувати їх до конкретних життєвих обставин, шляхом вирішення поставлених завдань.

Для кращого засвоєння навчального матеріалу та набуття студентами практичних навик, викладач пропонує розв'язувати ситуативні задачі, що являють собою конкретні справи із судової практики, де завданням для студентів є надання теоретичного аналізу ситуації та можливих шляхів вирішення спірних чи оспорюваних правовідносин

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ЗК18. Здатність володіти навичками публічних виступів, ведення переговорів, професійної та наукової дискусії, підготовка та демонстрація результатів дослідження

ЗК19. Здатність мобілізувати ресурси, організувати та планувати власну діяльність

ЗК20. Вміння працювати з даними, володіти інформаційною грамотністю, комунікацією та взаємодією у цифровому суспільстві.

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини .

СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.

СК10.Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11.Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13.Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК14.Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

СК17. Здатність аналізувати правові процеси і явища в історичному контексті

СК18. Здатність до складання процесуальних документів

СК19.Здатність до адаптації у професійному середовищі, вміння вирішувати складні професійні задачі, застосовуючи сучасні інформаційні технології

СК21. Здатність до розуміння теоретичних засад явища корупції, причини її виникнення і вплив на різні сфери життя, основ національної антикорупційної політики, типових корупційних ризиків та заходів щодо їх усунення;

СК22.Здатність до розуміння основних засад академічної доброчесності, процедури її забезпечення та відповідальність учасників освітнього процесу за порушення її принципів і норм

Програмні результати навчання:

PH3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

PH5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

PH12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

PH13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

PH14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

PH15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

PH16. Використовувати комп'ютерні програми, необхідні у правничій діяльності.

PH17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

PH18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

PH19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

PH20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

PH21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

PH22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

PH25. Уміти передбачати, виявляти та аналізувати проблеми, пов'язані з корупцією та академічною доброчесністю, реалізовувати заходи щодо їх запобігання у межах напрямів своєї діяльності.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Тематика практичних занять 4 семестр

№	Назва теми	К-сть годин, д.ф.н.	К-сть годин, з.ф.н.
1.	Тема 1. Наука Цивільне право та Цивільне законодавство у системі права України.	2	1
2.	Тема 2. Цивільні правовідносини: поняття, види та класифікація.	2	1
3.	Тема 3. Фізичні особи як суб`єкти цивільних правовідносин	2	1
4.	Тема 4. Дієздатність фізичної особи	2	1
5.	Тема 5. Поняття та ознаки юридичної особи. Створення, перетворення, припинення та ліквідація юридичних осіб.	2	1
6.	Тема 6. Види та класифікація юридичних осіб	2	1
7.	Тема 7. Характеристика Держави та публічно-правові утворення як суб`єктів цивільних правовідносин.	2	1
8.	Тема 8. Характеристика об`єктів цивільних правовідносин.	2	1
9.	Тема 9. Правочини.	2	1
10.	Тема 10. Недійсність правочинів, їх правові наслідки та підстави визнання такими.	2	1
11.	Тема 11. Представництво	2	1
12.	Тема 12. Поняття Строків та позовної давності.	2	1
13.	Тема 13. Здійснення та захист цивільних прав	2	1
14.	Тема 14. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної	2	1

	особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи		
15.	Тема 15. Поняття права власності.	2	2
16.	Тема 16.Права власності фізичних осіб. Право власності юридичних осіб	2	2
17.	Тема 17.Право державної власності. Право комунальної власності.	2	2
18.	Тема 18.Право спільної власності. Інші речові права	2	2
19.	Тема 19. Захист права власності та інших речових прав	4	2
20.	Тема 20. Право інтелектуальної власності.	4	2
	Всього	44	26

5 семестр

№	Назва теми	К-сть годин, д.ф.н.	К-сть годин, з.ф.н
1.	Тема 1. Загальні положення про зобов'язання	2	0,5
2.	Тема 2. Виконання зобов'язання. Забезпечення виконання зобов'язання	2	0,5
3.	Тема 3. Відповідальність за порушення зобов'язання. Припинення зобов'язання	2	0,5
4.	Тема 4. Загальні положення про договір	2	0,5
5.	Тема 5. Загальна характеристика договору купівлі-продажу.	2	0,5
6.	Тема 6. Окремі види договорів купівлі-продажу	2	0,5
7.	Тема 7. Договір дарування	2	0,5
8.	Тема 8. Тема: Договір ренти. Договір довічного утримання	2	0,5
9.	Тема 9 . Договір найму (оренди). Окремі вид договору найму (оренди).	2	0,5
10.	Тема 10 . Договір найму (оренди) житла.	2	0,5

	Договір позички.		
11.	Тема 11. Договір підряду. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт	2	0,5
12.	Тема 12. Загальні положення про послуги. Транспортні зобов'язання	2	0,5
13.	Тема 13 . Договір зберігання. Спеціальні види зберігання	2	0,5
14.	Тема 14. Договір доручення. Договір комісії	1	0,5
15.	Тема 15 . Договір управління майном. Договір страхування	1	0,5
16.	Тема 16 . Недоговірні зобов'язання із правомірних дій	2	0,5
17.	Тема 17. Зобов'язання із завдання шкоди	2	0,5
18.	Тема 18 . Спадкове право.	2	0,5
19.	Тема 19 . Заповіт	2	1
	Всього	36	10

1.2. Порядок оцінювання програмних результатів навчання

Для досягнення мети та виконання завдань навчального курсу студентам необхідно вчасно виконати завдання (розв'язання практичних задач, наукові тези, реферати, тощо), брати участь у практичних заняттях (доповіді з презентаціями, актуальні запитання, участь у дискусіях, тощо); вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом виставлення балів за визначеними критеріями, що вчасно доводяться здобувачам освіти. Також, студент під наглядом викладача може самостійно оцінювати свою роботу.

За вчасне та якісне виконання усіх видів завдань, студент може отримати такі бали:

4 семестр:

– по 2 балів за якісну підготовку до кожного практичного заняття;

– 16 балів за якісне оформлення індивідуального завдання;

– 20 балів – модуль 1;

– 20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

5 семестр:

– по 3 бали за якісну підготовку до кожного практичного заняття;

– 6 балів за якісне оформлення індивідуального завдання;

– 20 балів – модуль 1;

– 20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Додаткові бали студент може отримати за написання наукової статті або тез; наукової роботи на конкурс; есе; тощо. Тему для дослідницької роботи студенти можуть обрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали студенти також можуть отримати за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

4 семестр

Тема 1. Наука Цивільне право та Цивільне законодавство у системі права України.

1. Поняття цивільно-правової системи та її елементи.
2. Європейські традиції приватного права. Традиція приватного (цивільного) права в Україні.
3. Поняття цивільного права як галузі права. Місце цивільного права у системі права України.

4. Предмет цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання.

5. Принципи цивільного права. Функції цивільного права.

6. Система цивільного права. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.

7. Поняття цивільного законодавства. Співвідношення цивільного законодавства і цивільного права, їх спільні та відмінні ознаки.

8. Система цивільного законодавства. Поняття і види цивільно-правових нормативних актів. Джерела опублікування цивільно-правових нормативних актів.

9. Дія цивільного законодавства у часі, просторі і за колом осіб.

10. Договори як форма цивільного законодавства. Міжнародні договори.

11. Застосування цивільного законодавства за аналогією. Значення судової практики. Практика ЄСПЛ.

Практичні завдання:

1. Поясніть різницю між поняттями: „європейські традиції приватного права” і „європейські родини приватного права”.

2. Складіть таблицю основних ознак романогерманської та англо-саксонської системи права.

3. Розкрийте зміст понять: „правова система”, „правова сім'я”, „система права”, „традиція права”.

4. Напишіть основні ознаки континентальної системи права.

5. В яких значеннях може застосовуватись термін "цивільне право"?

6. Як Ви розумієте термін "приватне право"? Обґрунтуйте свою відповідь.

7. Цивільно-правові системи сучасності.
8. Наведіть приклад аналогії закону та аналогії права.
9. Приведіть приклад судової справи, яка використовується як судовий прецедент в Україні.

Тема 2. Цивільні правовідносини: поняття, види та класифікація.

1. Поняття, особливості та загальна характеристика правовідносин.
2. Співвідношення цивільних правовідносин з відносинами, які є предметом регулювання інших галузей права.
3. Загальна характеристика елементів цивільно-правових відносин.
4. Суб'єкти цивільно-правових відносин.
5. Об'єкти цивільно-правових відносин.
6. Зміст цивільно-правових відносин.
7. Класифікація цивільних правовідносин.
8. Поняття підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.
9. Поняття юридичного факту. Класифікація юридичних фактів.

Практичні завдання:

1. Поясніть різницю між поняттями „складний юридичний факт” і „фактичний склад”.
2. Що таке правова презумпція. Юридичний факт. Юридична фікція.
3. Зробіть схему видів юридичних фактів в цивільному праві.
4. Наведіть приклад абсолютних та відносних правовідносин та дайте їм визначення.
5. Зробіть схему суб'єктів та об'єктів цивільних правовідносин.

Тема 3. Фізичні особи як суб`єкти цивільних правовідносин

1. Поняття цивільної правосуб`єктності. Розмежування поняття «Фізична особа» у статусі: людини та громадянин як суб`єкт цивільного права.

2. Поняття правоздатності фізичних осіб. Співвідношення понять: правоздатності і суб`єктивні цивільні права.

3. Індивідуалізація фізичної особи: ім`я, прізвище та по батькові; права національних меншин щодо можливості використаття власних особливостей у індивідуалізації фізичної особи.

4. Місце проживання та перебування фізичної особи, його юридичне значення.

Практичні

завдання:

1. Розкрийте значення термінів: „деліктоздатність”, „трансдієздатність”, „тестаментоздатність”, „правочиноздатність”.

2. Визначте різновид дієздатності у нижченаведених ситуаціях. Свою відповідь обґрунтуйте:

Ситуація 1. Андрій, якому нещодавно виповнилося 14 років, на зароблені ним гроші купив велосипед.

Ситуація 2. 15-річна Ганна, яка навчалася у педучилищі та отримувала стипендію, заплатила за розбите нею вікно у цьому

навчальному закладі.

Ситуація 3. 79-річний Остап Іванович склав заповіт на користь своєї доньки.

Ситуація 4. Олена за дорученням Ірини отримала її зарплатню.

Ситуація 5. Приватний підприємець Ігор С. уклав договір поставки із пивзаводом.

3. Визначте особливості змісту правоздатності іноземців та осіб без громадянства.

4. Які критерії дрібного побутового правочину?
5. Як визначається місце проживання фізичної особи і яке це має правове значення?
6. Чи можна утотожнювати терміни: «місце проживання» і «місце реєстрації» фізичної особи?
7. Чим відрізняється оголошення фізичної особи померлою від встановлення факту смерті фізичної особи?

Тема 4. Дієдатність фізичної особи

1. Поняття та види дієдатності фізичних осіб.
2. Обмеження дієдатності фізичної особи: підстави, порядок та правові наслідки.
3. Порядок, умови та правові наслідки визнання особи недієдатною.
4. Порядок, умови та правові наслідки визнання особи безвісно відсутньою та оголошення померлою

Тема 5. Поняття та ознаки юридичної особи.

Створення та припинення юридичних осіб.

1. Поняття, ознаки та види юридичних осіб.
2. Поняття і види правосуб'єктності юридичних осіб.
3. Індивідуалізація юридичних осіб, її способи та цивільно-правове значення.
4. Цивільно-правовий статус філій та представництв юридичної особи. Порядок та способи утворення юридичної особи, її установчі документи.
5. Особливості державної реєстрації юридичних осіб, правові наслідки порушення процедури та неналежність оформлення документації.
6. Припинення діяльності юридичної особи. Порядок ліквідації юридичної особи.
7. Банкрутство юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності.

8. Характеристика процедури реорганізації юридичної особи: способи здійснення реорганізації.

Письмове завдання:

Практичне завдання №1. Сформувати пакет документів для реєстрацію юридичної особи (на вибір).

Тема 6. Види юридичних осіб

1. Види юридичних осіб.
2. Підприємства Установи..
3. Господарські товариства.
4. Кооперативи.
5. Об'єднання юридичних осіб.
6. Об'єднання громадян.

Практичні завдання:

1. Що таке установчий акт; статут; засновницький договір.
2. Який розмір статутного фонду командитного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю.
3. Що таке підприємство, установа, організація.
4. Назвіть організаційно-правові форми юридичних осіб.
5. Який порядок утворення юридичних осіб публічного права та юридичних осіб приватного права?
6. Назвіть способи утворення юридичних осіб.

Тема 7. Характеристика Держави та публічно правові утворення як суб'єктів цивільних правовідносин.

1. Поняття, зміст та особливості цивільної правосуб'єктності держави.
2. Випадки участі держави в цивільних правовідносинах.

3. Україна та інші держави як суб'єкти права загальнодержавної власності.

4. Україна та інші держави як учасники цивільних правовідносин.

5. Інші публічно-правові утворення як учасники цивільних правовідносин

Завдання:

1. Як ви розумієте термін «державна скарбниця»?

2. Чи може держава виступати в якості боржника?

3. В які цивільні відносини можуть вступати територіальні громади?

4. В чому виражається особливе місце держави Україна серед суб'єктів цивільного права?

5. В особі яких органів держава Україна може виступати як суб'єкт цивільного права?

6. Дайте визначення територіальній громаді.

Тема 8. Характеристика об'єктів цивільних правовідносин.

1. Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин.

2. Поняття речей та їх ознаки. Класифікація речей та її правове значення. Поняття майна.

3. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин.

4. Поняття та особливості цивільно-правового режиму валютних цінностей.

5. Поняття та основні види цінних паперів.

6. Єдиний майновий комплекс підприємства як об'єкт правовідносин.

7. Послуги та інші дії як об'єкти цивільних правовідносин.

8. Результати творчої діяльності як об'єкти цивільних правовідносин.

9. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних правовідносин.

Завдання:

1. Чи відноситься чек і коносамент до цінних паперів відповідно до Закону України «Про цінні папери і фондовий біржу»?

2. Які види облігацій ви знаєте?

3. Назвіть особливі об'єкти цивільних прав.

4. Назвіть об'єкти цивільних прав, щодо яких встановлюються спеціальні правила оборотоздатності.

5. Які існують теорії юридичної природи грошей?

6. Які суб'єкти можуть випускати (видавати) цінні папери?

Тема 9. Правочини

1. Визначення «Поняття та правової природи правочину».

2. Класифікація видів правочинів.

3. Правові особливості умов дійсності правочинів.

4. Форма та сторони у правочинах.

5. Зміст правочину.

6. Розуміння «воля і волевиявлення» сторін при укладанні правочину.

Завдання:

1. Наведіть приклади нікчемних односторонніх правочинів, коли вони можуть бути визнані дійсними за рішенням суду.

2. Які обставини мають істотне значення для визнання правочину недійсним, який вчинено під впливом помилки? Наведіть приклади.

3. Наведіть приклади правочинів з відкладальною та скасувальною обставинами.

4. Що єднає правочин, який вчинено під впливом помилки, правочин, який вчинено під впливом обману, та правочин, який вчинено під впливом насильства?

Тема 10. Недійсність правочинів, їх правові наслідки та підстави визнання такими.

1. Поняття недійсного правочину. Правові наслідки недійсності правочину.

2. Розмежування понять «нікчемні та оспорювані правочини».

3. Визначення : «Фіктивні та удавані правочини».

4. Правові наслідки визнання недійсності окремої частини правочину.

5. Правочини з дефектами суб'єктного складу

6. Правочини з дефектами волі.

7. Правочини з дефектами форми.

8. Правочини з дефектами змісту та порядку укладення правочину.

Тема 11. Представництво

1. Поняття представництва та сфера його застосування. Форми та види представництва.

2. Повноваження представника.

3. Представництво без повноважень та з перевищенням повноважень.

4. Довіреність. Форма та зміст довіреності.

5. Види довіреності. Наслідки припинення та недійсності довіреності.

Теми доповідей

1. Порівняльна характеристика правового регулювання добровільного та обов'язкового представництва.

2. Розкрийте розуміння цивільно-правового співвідношення договорів доручення та довіреності.

Тема 12. Поняття строків та позовної давності.

1. Поняття та види строків в цивільному праві. Строки та терміни.
2. Строки здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків.
3. Поняття та значення строку позовної давності.
4. Види строків позовної давності. Початок перебігу строку позовної давності. Зупинення, переривання та поновлення строків позовної давності.
5. Наслідки закінчення позовної давності.
6. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Завдання:

1. В чому полягає особливість початку перебігу позовної давності по безстрокових зобов'язаннях?
2. Чим відрізняються імперативні строки від диспозитивних?
3. Який з цих видів строків є більш поширений у цивільному праві?
4. Поняття і значення претензійних строків.
5. Поняття і значення гарантійних строків.
6. Який державний орган встановлює гарантійний строк на сезонні товари?
7. Які наслідки зупинення та переривання позовної давності?

Тема 13. Здійснення та захист цивільних прав

1. Поняття здійснення суб'єктивного цивільного права. Поняття виконання суб'єктивного цивільного обов'язку.
2. Поняття і зміст суб'єктивного права на захист.
3. Способи захисту цивільних прав.
4. Виконання цивільних обов'язків. Забезпечення виконання цивільних обов'язків.
5. Система державних органів, які здійснюють захист цивільних прав.

6. Поняття та зміст самозахисту цивільних прав. Необхідна оборона та як спосіб самозахисту цивільних прав.

Практичні завдання:

1. Чи тотожними є поняття “законний інтерес” та “охоронюваний законом інтерес”?
2. Що таке виконавчий напис нотаріуса? В який випадках він застосовується?
3. Наведіть приклади самозахисту в цивільному праві.

Тема 14. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи

1. Поняття та види особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи.
2. Право на життя як невід’ємне право фізичної особи.
3. Право на охорону здоров’я та на медичну допомогу: їх забезпечення та реалізація.
4. Зміст та забезпечення права на свободу та особисту недоторканість.
5. Правове регулювання відносин у сфері донорства крові, її компонентів, органів та інших анатомічних матеріалів.
6. Правова характеристика інших особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи (право на сім’ю, на опіку або піклування, на безпечне для життя та здоров’я довкілля).
7. Поняття та види особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
8. Право на ім’я. Підстави та порядок зміни імені фізичною особою.

9. Честь, гідність та ділова репутація як об'єкти правової охорони. Захист права на честь і гідність.

10. Право на інформацію. Поняття та види інформації. Особливості правової охорони відкритої, конфіденційної та таємної інформації.

11. Правова охорона особистих паперів та кореспонденції. Розпорядження особистими паперами. Обмеження права на таємницю кореспонденції.

12. Охорона інтересів фізичної особи при проведенні фото -, кіно -, теле - та відеозйомок.

13. Гарантії права на свободу літературної, художньої, наукової та технічної творчості. Інші особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Ключові терміни та поняття

Особисті немайнові правовідносини, особисті немайнові права фізичних осіб, система особистих немайнових прав, право на життя та здоров'я, репродуктивні права, право на свободу та особисту недоторканність, право на особисту безпеку та особисту гідність, індивідуалізація фізичної особи, права пацієнта.

Тема 15. Поняття права власності.

1. Поняття, правові форми і види власності.
2. Характеристика підстав набуття права власності.
3. Поняття і види права спільної власності.
4. Поняття та види речових прав на чуже майно.
5. Право володіння чужим майном.
6. Право користування чужим майном (сервітут).
7. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
8. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).

Завдання:

Петров під час перебування у лісі на вихідні виявив автомобіль Ланос без державних номерів. Даний автомобіль він загнав до свого гаражу. Через півроку він звернувся до суду з вимогою про визнання права власності на знайдений автомобіль, яка не була задоволена. Що є приводом для виникнення праввідносин власності на думку Петрова? Який порядок набуття права власності на знахідку? Що стало підставою для відмови у задоволенні заяви Петрова?

Тема 16. Право власності фізичних осіб. Право власності юридичних осіб.

1. Поняття та ознаки права приватної власності. Місце приватної власності серед інших форм власності.
2. Особливості підстав виникнення і припинення права приватної власності фізичних осіб.
3. Суб'єкти права приватної власності фізичних осіб.
4. Об'єкти права приватної власності фізичних осіб.
5. Зміст і здійснення права приватної власності фізичних осіб.
6. Поняття та ознаки права власності юридичних осіб.
7. Суб'єкти і об'єкти права власності юридичних осіб.
8. Особливості права власності окремих видів юридичних осіб.

Завдання:

Козлов та Гажієнко отримали по сусідству земельні ділянки для ведення особистого господарства. При цьому під'їзд до земельної ділянки Козлова можливий лише через земельну ділянку Гажієнко. Коли ж Козлов звернувся до Гажієнко з проханням пропуску через його ділянку техніки для обробки своєї земельної ділянки, останній висунув заперечення. Яке право у даному випадку може виникнути у Козлова? Охарактеризуйте його. Яким чином повинен бути вирішений спір?

Тема 17. Право державної власності.

Право комунальної власності

1. Поняття та ознаки права державної власності.
2. Суб'єкти права державної власності.
3. Об'єкти права загальнодержавної та республіканської (Республіки Крим) власності.
4. Здійснення права державної власності. Правовий режим майна державного підприємства та державної установи.
5. Порівняльний аналіз речових прав на майно державних підприємств та установ (юридичних осіб публічного права) за Цивільним та Господарським кодексами України.
6. Поняття та особливості права комунальної власності.
7. Суб'єкти права комунальної власності. Об'єкти права комунальної власності.
8. Зміст права комунальної власності. Здійснення права комунальної власності.
9. Цивільно-правовий статус комунальних підприємств та установ

Тема 18. Право спільної власності. Інші речові права

1. Поняття права спільної власності та її види.
2. Поняття спільної часткової власності.
3. Право спільної сумісної власності.
4. Право спільної власності подружжя. Законний правовий режим майна подружжя. Правовий режим майна подружжя за шлюбним контрактом.
5. Поняття та види обмежених речових прав.
6. Загальна характеристика володіння чужим майном.
7. Поняття та види сервітутів. Земельні сервітути. Особисті сервітути. Припинення сервітутів.
8. Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).

9. Право користування чужою землею для забудови (суперфіцій).

Письмове завдання:

Практичне завдання № 1. Підготувати проект Шлюбного договору, з обов'язковим зазначенням розподілу спільного майна подружжя у випадку розлучення у випадку наявності спільних дітей і їх відсутності.

Тема 19. Захист права власності та інших речових прав

1. Поняття та основні цивільно-правові способи захисту права власності.

2. Витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов).

3. Захист прав власника від порушень, не поєднаних з позбавленням володіння (негаторний позов).

4. Захист прав володільця, який не є власником.

5. Позов про виключення майна з опису (звільнення майна з-під арешту).

6. Позов про визнання права власності.

7. Випадки позбавлення права власності.

8. Відповідальність державних органів за видання актів, які порушують права власників.

9. Відповідальність за неправомірне втручання у здійснення власниками своїх повноважень.

Тема 20. Право інтелектуальної власності.

1. Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.

2. Джерела правового регулювання відносин, пов'язаних з інтелектуальною діяльністю та індивідуалізацією товарів та їх виробників.

3. Об'єкти права інтелектуальної власності.

4. Первісні та похідні суб'єкти права інтелектуальної власності.

5. Зміст права інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності.

6. Система права інтелектуальної власності. Авторське та патентне право: спільне і відмінність у цивільно-правовому регулюванні відносин, пов'язаних з творчою діяльністю.

7. Захист права інтелектуальної власності судом.

Ключові терміни та поняття

Право інтелектуальної власності, творча діяльність, майнові права інтелектуальної власності, особисті немайнові права інтелектуальної власності, використання об'єкта права інтелектуальної власності, передання майнових прав інтелектуальної власності, службовий твір, захист права інтелектуальної власності, авторське право, співавторство, суміжні права, виконавці, наукове відкриття, право промислової власності, патентне право, винахід, корисна модель.

Письмове завдання:

Практичне завдання № 1. Створити об'єкт інтелектуальної власності (на вибір), знайти та опрацювати процидупру реєстрації права власності на нього.

5 семестр

Тема 1. Загальні положення про зобов'язання

1. Поняття та система зобов'язального права
2. Визначення поняття та основних рис цивільно-правового зобов'язання
3. Підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань та характеристика суб'єктів цивільно-правового зобов'язання
4. Заміна кредитора у цивільно-правовому зобов'язанні
5. Об'єкти цивільно-правового зобов'язання
6. Характеристика видів цивільно-правових зобов'язань

Ключові терміни та поняття

Зобов'язання, зобов'язальне право, кредитор, боржник, часткове зобов'язання, субсидіарне зобов'язання, солідарне зобов'язання, регресне зобов'язання, цесія, новація.

Тема 2. Виконання таспособи забезпечення виконання зобов'язання

1. Поняття та принципи виконання зобов'язання
2. Суб'єкти виконання зобов'язання. Виконання зобов'язання за участюдекількох осіб.
3. Визначення предмет, строку, місця та способу виконання зобов'язання.
4. Поняття та загальна характеристика видів та способів забезпечення виконання зобов'язань.
5. Поняття та значення неустойки. Види неустойки. Збільшення та зменшення розміру неустойки.
6. Поняття та загальна характеристика завдатку. Відмежування завдатку від авансу. Функції завдатку
7. Поняття поруки. Особливості відповідальності поручителя.
8. Поняття та загальна характеристика гарантії. Відмежування гарантії від поруки.
9. Поняття, функції та сфера застосування застави. Види застави.
10. Порядок звернення стягнення на предмет застави. Притримання як вид (спосіб) забезпечення виконання зобов'язань.

Ключові терміни та поняття

Виконання зобов'язання, забезпечення виконання, неустойка, завдаток, аванс, порука, гарантія, застава, іпотека, при тримання.

Тема 3. Відповідальність за порушення зобов'язання. Припинення зобов'язання

1. Поняття та особливості цивільно-правової відповідальності
2. Функції цивільно-правової відповідальності
3. Форми та види цивільно-правової відповідальності
4. Особливості цивільно-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання грошових зобов'язань.
5. Загальні та спеціальні умови цивільно-правової відповідальності
6. Поняття та форми вини в цивільному праві
7. Випадки відповідальності без вини в цивільному праві та їх обґрунтування
8. Підстави звільнення особи від цивільно-правової відповідальності.
9. Поняття припинення зобов'язання та способів припинення зобов'язання.
10. Припинення зобов'язання зарахуванням: поняття та основні умови.
11. Домовленість сторін як спосіб припинення зобов'язання. Види домовленості (новація, відступне, прощення боргу).
12. Неможливість виконання як спосіб припинення зобов'язання.
13. Припинення зобов'язання поєднанням боржника та кредитора в одній особі.
14. Випадки припинення зобов'язання смертю фізичної особи.
15. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи.

Ключові терміни та поняття

Цивільно-правова відповідальність, договірна відповідальність, деліктна відповідальність, часткова відповідальність, солідарна відповідальність, субсидіарна відповідальність, склад правопорушення.

Тема 4. Загальні положення про договір

1. Поняття та функції цивільно-правового договору. Реалізація принципу свободи договору

2. Види цивільно-правових договорів. Нові договірні конструкції в Цивільному кодексі України (публічний договір, попередній договір, договір приєднання, договір на користь третьої особи)

3. Поняття «Зміст договору» як юридичного факту.

4. Стадії укладення цивільно-правового договору.

5. Поняття та ознаки оферти. Юридична дія оферти

6. Поняття та ознаки акцепту

7. Форма цивільно-правового договору. Момент укладення цивільно-правового договору. Зміна та розірвання цивільно-правового договору: підстави та правові наслідки

Тема 5. Загальна характеристика договору купівлі-продажу

1. Поняття та загальна характеристика договору купівлі-продажу.

2. Види договору купівлі-продажу.

3. Сторони договору купівлі-продажу. Права та обов'язки сторін в договорі купівлі-продажу.

4. Предмет та форма договору.

5. Зміст договору купівлі-продажу. Істотні умови договору купівлі-продажу.

6. Кількість товару. Якість товару. Асортимент товару. Комплектність товару.

7. Момент виникнення обов'язку продавця передати товар. Момент виникнення права власності. Ризик випадкової загибелі проданої речі.

8. Правові наслідки порушення договору купівлі-продажу товару.

Ключові терміни та поняття

Покупець, продавець, кількість товару, якість товару, асортимент товару, комплектність товару.

Тема 6. Окремі види договорів купівлі-продажу

1. Характеристика договорів роздрібної купівлі продажу.
2. Продаж товару за зразками.
3. Продаж товарів з використанням автоматів.
4. Договір купівлі-продажу з умовою про доставку товару покупцеві.
5. Договір з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк.
6. Договір найму-продажу.
7. Договір купівлі-продажу на біржі.
8. Договір поставки.
9. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
10. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
11. Договір міни (бартеру).

Ключові терміни та поняття

Договір поставки, договір про постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу, контрактація сільськогосподарської продукції, біржовий договір, договір приєднання, публічний договір.

Письмове завдання:

Практичне завдання №1. Опрацювати нормативну базу щодо регулювання даної теми.

Практичне завдання №2. Знайти 2 наукові статті щодо удосконалення гарантій якості купівлі-продажу в мережі інтернет.

Тема 7. Договір дарування

1. Поняття та ознаки договору дарування.

2. Предмет та форма договору дарування.
3. Сторони договору дарування.
4. Зміст договору дарування.
5. Види договору дарування.

Тема 8. Договір ренти.

Договір довічного утримання

1. Поняття договору ренти.
  2. Сторони за договором ренти. Строк договору ренти.
  3. Форми і зміст договору ренти.
  4. Предмет договору ренти. Форма і розмір ренти.
  5. Підстави та наслідки розірвання договору ренти за ініціативою одержувача або платника ренти.
  6. Поняття та ознаки договору довічного утримання (догляду).
  7. Форма договору довічного утримання (догляду).
  8. Сторони договору довічного утримання (догляду).
- Права та обов'язки сторін за договором довічного утримання (догляду).

9. Предмет договору довічного утримання (догляду).
10. Способи забезпечення виконання договору.
11. Особливості припинення договору довічного утримання (догляду).

Ключові терміни та поняття

Рента, довічна рента, зобов'язання ренти, рентні правовідносини, виплати ренти, одержувач ренти, платник ренти, обтяження рентою.

Практичне завдання №2. Скласти проект договору довічного утримання на об'єкт нерухомого майна та/або будь яку рухому річ на вибір.

Тема 9. Договір найму (оренди). Окремі вид договору найму (оренди).

1. Поняття та загальна характеристика договору майнового найму (оренди).

2. Елементи договору майнового найму (оренди).
3. Форма договору майнового найму (оренди).
4. Строк договору майнового найму (оренди).
5. Права та обов'язки наймодавця за договором майнового найму (оренди).
6. Права та обов'язки наймача за договором майнового найму (оренди).
7. Припинення договору майнового найму (оренди).
8. Право орендаря на укладення договору оренди на новий строк після закінчення строку оренди.
9. Поняття та особливості договору прокату.
10. Поняття та види договору лізингу.
11. Суб'єкти та об'єкти договору лізингу.
12. Зміст договору лізингу.
13. Договір оренди державного та комунального майна: поняття, суб'єкти та об'єкти.
14. Договір оренди транспортних засобів.
15. Договір оренди будівлі або іншої капітальної споруди.

Ключові терміни та поняття

Найм, наймач, наймодавець, лізинг, прокат, лізингодавець, лізингодержувач, фінансовий лізинг, прямий лізинг, непрямий лізинг.

Теми доповідей

1. Порівняльно-правова характеристика договору найму транспортного засобу від договорів про надання послуг з перевезення пасажирів.
2. Проблематика правового регулювання договору лізингу в Україні.

Тема 10. Договір найму (оренди) житла.

Договір позички.

1. Поняття договору найму житлового приміщення. Предмет договору найму.

2. Підстави та особливості укладення договору найму житлового приміщення в будинках державного, комунального та громадського житлових фондах.

3. Сторони договору майна. Поняття члена сім'ї наймача. Права та обов'язки наймача, членів його сім'ї та наймодавця.

4. Підстави та порядок припинення договору найму. Наслідки припинення договору.

5. Поняття та загальна характеристика договору позички.

6. Сторони договору позички. Об'єкт договору позички.

7. Строк договору позички. Форма договору позички.

8. Права та обов'язки сторін за договором позички.

Правові наслідки припинення договору позички.

Письмове завдання:

Практичне завдання №1. Задача 1. Кравченко позичив у Дмитрука 20 000 грн строком на 6 місяців, але в установлений строк грошей не повернув. Через чотири місяці після настання строку виконання договору Дмитрук звернувся з позовом до суду про стягнення з Кравченка 20 000 грн та 3% річних за час прострочення. Кравченко не заперечував проти сплати боргу, однак відмовився сплачувати відсотки. Він пояснив, що кредитор сам винен у тому, що в строк, визначений договором, не забрав у нього кошти. Гроші лежали у Кравченка вдома і всі члени сім'ї були попереджені, що Дмитрук має прийти і забрати ці гроші. ***Вирішіть справу. Які будуть наслідки, якщо Дмитрук змінить місце проживання?***

Задача 2. Юрченко за договором позики передав Валесу в борг 5000 грн строком на 8 місяців. При укладанні цього договору були присутні їх спільні знайомі – Кузьмич і Сірко, а останній ще й заявив, що він поручається за Валеса. Гроші Валес не повернув, посилаючись на тимчасові матеріальні труднощі. Сірко пояснив, що вже не підтримує дружніх

стосунків із Валесом, тому гроші повертати не буде. Через пів року Юрченко звернувся до суду із заявою про стягнення боргу. **Як буде вирішено справу?**

Тема 11. Договір підряду. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт

1. Поняття та ознаки договору підряду. Відмежування його від трудового договору, договору поставки та договорів з надання послуг.

2. Сторони договору підряду. Права та обов'язки сторін. Множинність осіб в договорі підряду та залучення для виконання договору третіх осіб. Зміст договору підряду.

3. Ризик у підрядних відносинах. Відповідальність за договором підряду.

4. Види договорів підряду.

5. Договір побутового підряду.

6. Договір будівельного підряду.

7. Договір підряду на виконання проектних та пошукових робіт.

8. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

Письмове завдання: Задача 1. Громадянин К. звернувся до підрядника громадянина С. з проханням провести ремонтні роботи в будинку його бабусі. Вони підписали договір підряду, в якому було зазначено перелік робіт, особи, які відповідають за певні роботи, ціну за виконані роботи, також вирішено, що роботи будуть проводитись матеріалами підрядника. Громадянин К. забрав свою бабусю проживати до себе на час виконання робіт. Перед закінченням строку виконання робіт громадянин К. навідався до будинку, щоб перевірити, що вже зроблено. Він виявив, що газопровід у будинку робила не вказана у договорі людина, також робота була виконана неякісно. **Чи має право підрядник наймати**

іншу людину (субпідрядника), про яку замовнику не було повідомлено? Чи може замовник розірвати договір у цьому випадку?

Задача 2. Гр. К. попросив дідусь відновити старий автомобіль, тому він звернувся до підрядника гр. О. Вони узгодили у договорі термін робіт, осіб, які виконуватимуть роботи, та визначили, що роботи будуть проводитись з матеріалів замовник. Гр. К. надав необхідні матеріали підряднику, і той почав відновлення автомобіля. Через деякий час було виявлено, що не всі матеріали наявні, тому гр. О. повідомив замовника про проблему, що виникла, та зупинив роботи, оскільки продовжувати їх було неможливо. Гр. К. обурився, що роботи зупинились, та почав вимагати їх продовження без потрібних матеріалів. ***Чи має право підрядник гр. О. зупинити роботи? Відповідь обґрунтуйте.***

Тема 12. Загальні положення про послуги.

Транспортні зобов'язання

1. Поняття та правова природа договору про надання послуг.
2. Види договорів про надання послуг.
3. Предмет договору про надання послуг. Зміст договору про надання послуг.
4. Відповідальність сторін за договором про надання послуг. Одностороння відмова від договору про надання послуг та її правові наслідки.
5. Загальна характеристики договорів про надання послуг. Відмежування договорів про надання послуг від договорів про виконання робіт.
6. Види перевезень за законодавством України.
7. Джерела регулювання транспортних перевезень.
8. Загальна характеристики договору про перевезення вантажів.
9. Виконання договорів про перевезення вантажів.

10. Відповідальність сторін за договором про перевезення вантажу.

11. Договір про перевезення пасажирів та багажу.

12. Претензії та позови при перевезеннях.

13. Загальна характеристика договору про транспортне експедирування.

Ключові терміни та поняття

Перевезення вантаж, транспортна організація, пасажир, пошта, втрата вантажу, каботажні перевезення, коносамент, автомобільний, повітряний, морський транспорт, вузлова угода.

Тема 13 . Договір зберігання.

Спеціальні види зберігання

1. Договір зберігання: поняття, юридична природа, місце серед інших договірних зобов'язань.

2. Сторони, предмет (матеріальний об'єкт), форма та строк договору зберігання:

3. Права та обов'язки сторін за договором зберігання.

4. Відповідальність сторін у зобов'язаннях зі зберігання. Підстави та межі відповідальності зберігача за втрату (нестачу) чи пошкодження речі.

5. Особливості зберігання на товарному складі.

6. Загальна характеристика спеціальних видів зберігання.

Тема 14. Договір доручення. Договір комісії

1. Правова природа договору доручення. Сторони, форма і зміст договору доручення.

2. Співвідношення договору доручення і довіреності. Зміст доручення та умови його виконання.

3. Підстави припинення договору доручення. Правові наслідки припинення договору доручення.

4. Відмежування договору доручення від агентського договору, договору комісії, договору управління майном, договору про надання послуг

5. Поняття договору комісії. Комісія і суміжні правові конструкції.

6. Особливості договору консигнації.

Задача 1. Підприємець Кичак уклав договір комісії з трикотажною фабрикою м. Вінниці на продаж декількох партій білизни для чоловіків у м. Києві за заздалегідь обговореною ціною. У м. Львові виник ажіотажний попит на білизну, що ним продавалася. Кичак підвищив ціну. Щоб збільшити обсяг продажу, найняв помічника Юрченка – місцевого жителя – за договором субкомісії і сповістив про це, а також його дані, зокрема адресу і телефон, трикотажній фабриці. Остання запропонувала Юрченку забрати в неї чергову партію товару для реалізації, оскільки не змогла зв'язатися з Кичаком, що знаходився в цей час у відрядженні. Юрченко відмовився. **Чи має право комісіонер (Кичак) під час продажу товару комітента (трикотажної фабрики) завищувати заздалегідь обумовлену ціну? На чю користь надходить додаткова вигода при продажу товару за підвищеною ціною? Чи відповідає субкомісіонер (Юрченко) за свої дії перед комітентом? Чи правомірна відмова виконати вказівку?**

Тема15. Договір управління майном.

Договір страхування

1. Поняття договору управління майном. Правове регулювання та особливості права довірчої власності за цивільним законодавством України.

2. Об'єкти договору управління майном. Суб'єкти договору управління майном.

3. Здійснення повноважень управителем майна. Відповідальність управителя майном

4. Основні страхові поняття: страховий ризик; страховий випадок; страхова сума; страхова премія; франшиза; суброгація.

5. Поняття та підстави виникнення страхових зобов'язань.

6. Порядок укладання та форма договору страхування. Зміст договору страхування.

7. Припинення дії та недійсність договору страхування.

8. Окремі види зобов'язань з особистого страхування. Деякі види зобов'язань з майнового страхування.

Задача 1. У січні 2015 р. між А. (позикодавець) та С. (позичальник) було укладено договір позики, предметом якого була грошова сума, строком на 1 рік, з виплатою відсотків. Через три місяці після укладення договору А. пред'явив до С. вимогу щодо сплати грошей, пославшись на тяжке матеріальне становище, в якому він раптово опинився через неочікуване скорочення штату працівників, під яке він потрапив. А. вважав, що такі обставини є обставинами непереборної сили (форс-мажор), а відтак він не може нести відповідальність за односторонню відмову від договору. С. погодився з вимогами А., проте натомість повідомив його про те, що він, своєю чергою, звільняється від обов'язку сплачувати відсотки за позику. На його думку, в цьому випадку йдеться про залік (зарахування) взаємних вимог за договором. **Чи правомірними є вимоги позичальника та позикодавця?**

Тема 16. Недоговірні зобов'язання із правомірних дій

1. Загальна характеристика недоговірних зобов'язання із правомірних дій.

2. Публічна обіцянка винагороди. Право на публічну обіцянку винагороди без оголошення конкурсу. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу.

3. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

4. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.

Задача 1. Громадянка Андрейченко під час ранкової прогулянки в місцевому парку знайшла бездоглядну собаку породи чіхуахуа. Через місяць громадянка в газеті «Львівщина» натрапила на оголошення Кушнір про розшук зниклої собаки за винагороду в розмірі 1000 грн. Опис собаки та фото, на якій вона була зображена, збігались зі знайденою собакою. Андрейченко одразу ж привезла собаку за вказаною в оголошенні адресою. Кушнір упізнала свою собаку, але винагороду виплачувати відмовляється. Також Кушнір відмовилася відшкодувати витрати на утримання собаки у розмірі 5000 грн. Кушнір вирішила скасувати публічну обіцянку винагороди. **Чи повинна громадянка Кушнір сплачувати грошову винагороду та повернути кошти на утримання собаки?**

Задача 2. Громадянин Веселий вирішив провести конкурс серед дітей «Юний технік». Інформацію з приводу конкурсу розмістив у районній газеті, обіцяючи грошову винагороду за три найкращі винаходи: за перше місце – 1000 грн, друге місце – 800 грн, третє місце – 500 грн. У день конкурсу журі визначило переможців, а на третє місце були два претенденти, які мали однакову кількість балів. Громадянин Веселий вирішив грошову винагороду за третє місце надати одному з претендентів, а іншому – подарунок. Які істотні умови конкурсу в цьому випадку? Чи правомірно вчинив громадянин Веселий? Відповідь обґрунтуйте. **Задача 6.** У засобах масової і

Тема 17. Зобов'язання із завдання шкоди

1. Поняття та загальна характеристика зобов'язання із завдання шкоди.

2. Суб'єкти та об'єкт зобов'язання із завдання шкоди. Право регресу до винної особи. Регресні вимоги та їх види. Цивільно-правова відповідальність за завдання шкоди. Підстави (умови) відповідальності за завдання шкоди.

3. Поняття протиправної поведінки. Поняття шкоди. Поняття причинного зв'язку між протиправною поведінкою та завданою шкодою. Поняття недоговірної вини. Випадки відповідальності без вини.

4. Підстави звільнення від відповідальності за завдання шкоди. Відповідальність юридичної або фізичної особи за шкоду, заподіяну їхнім працівником або іншою особою.

5. Відповідальність за шкоду, завдану малолітніми, неповнолітніми та недієздатними особами.

Задача 1. До районного суду м. Львова надійшла позовна заява гр. А до ТОВ «В» (м. Дніпро) про захист прав споживача, відшкодування матеріальної та моральної шкоди. В заяві позивачем указано, що 23.10.2021 р. вона в магазині «COMFY», спіткнулась через виступаючу планку з телевізійними дротами, внаслідок чого упала на підлогу і зламала руку (з ускладненнями). Тому вимагає відшкодування витрат на лікування у сумі 5 000 грн, на сторонній догляд – 1 200 грн та моральної шкоди – 3 000 грн. ***Проаналізуйте ситуацію та вирішіть спір.***

Тема 18. Спадкове право.

1. Універсальне та сингулярне правонаступництво у спадковому праві. Значення спадкового права.

2. Спадкове законодавство. Поняття і значення відкриття спадщини. Час відкриття спадщини.

3. Правове регулювання місця відкриття спадщини. Вжиття заходів до охорони спадкового майна. Пред'явлення претензій кредиторами спадщини.

4. Ознаки правочину про прийняття спадщини. Способи прийняття спадщини. Презумпція прийняття спадщини.

5. Строки для прийняття спадщини. Безумовність, беззастережність та безповоротність акту прийняття спадщини. Відмова від прийняття спадщини.

6. Проста відмова від прийняття спадщини та відмова на користь певної особи. Право прирощення.

7. Порядок оформлення спадкових прав. Свідоцтво про право на спадщину.

Задача 1. Болоболов та його тесть Петровський придбали будинок в рівних частках. Після їх смерті претензії на будинок заявили дружини померлих, два сини Болоболова, дві доньки Петровського, брат Петровського та теща Петровського, яка впродовж тривалого часу знаходилася на його утриманні. **Визначте коло спадкоємців. Як слід поділити спадщину?**

Задача 2. Під час сварки у стані ревності та сильного душевного хвилювання Миронова Р. вбила свого чоловіка Миронова О. Її було засуджено за вбивство у стані афекту, але від відбування покарання було звільнено, оскільки на момент вбивства вона знаходилася у стані вагітності. Після смерті Миронова залишилася п'ятикімнатна квартира, що була придбана ним та його дружиною під час шлюбу. Крім дружини – Миронової Р. – та спільного з нею сина Івана, 2 роки, у померлого залишилися донька від другого шлюбу – Катерина, 11 років, щодо якої він був позбавлений батьківських прав у судовому порядку, та старенька мати. Крім того, син Миронова О. від першого шлюбу – Роман, який загинув 4 роки тому, мав від першого шлюбу сина Ігоря, а від другого – доньку Вікторію та сина В'ячеслава. **Визначте коло спадкоємців за законом та їхні частки у спадковому майні.**

Тема 19. Заповіт

1. Поняття та ознаки заповіту. Вимоги до форми та змісту заповіту.

2. Заповіти, прирівняні до нотаріально посвідчених. Заповіт з умовою. Спільний заповіт подружжя. Секретний заповіт. Принцип свободи заповідальних розпоряджень. Обмеження свободи заповідальних розпоряджень.

3. Обов'язкова частка у спадщині. Підпризначення спадкоємця. Усунення заповідачем спадкоємця від права спадкування. Заповідальний відказ.

4. Поняття спадкування за законом. Співвідношення інститутів спадкування за законом та спадкування за заповітом.

5. Коло спадкоємців за законом. Порядок закликання до спадкування за законом. Відумерле майно.

6. Характеристика нормативних актів, що регулюють питання переходу у спадщину окремих видів майна.

7. Спадкування предметів звичайної домашньої обстановки та вжитку. Спадкування права на пайовий внесок у житлово-будівельних та гаражно-будівельних кооперативах.

8. Характерні особливості спадкування земельних ділянок. Спадкове наступництво після смерті учасника господарського товариства.

9. Особливості спадкового наступництва акцій. Авторське право як об'єкт спадкового наступництва.

10. Перехід у спадщину обов'язків спадкодавця.

Письмове завдання: *Практичне завдання №1.* Написати один із видів заповіту на вибір.

Завдання 1. Поліщук після смерті залишив заповіт, за яким усе своє майно передав внучці. В заповіті було також вказано, що 202 внучка зобов'язана щорічно організовувати і проводити виставку його рідкісних і цінних книг у центральній бібліотеці міста. Одержавши спадщину, внучка відмовилася проводити виставки, тому центральна бібліотека міста звернулася до суду із заявою про те, щоб суд зобов'язав її виконати заповіт. *Яке рішення повинен прийняти суд?*

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1) Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів: підручник / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса: Фенікс, 2021. 340 с.

2) Васильєв С.В. Енциклопедія цивільного судочинства: основні інститути та теоретичні засади. Київ: Алерта, 2021. С. 632.

3) Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т. В. Боднар, О.В.Дзера, Н.С.Кузнецова та ін.; за ред. О.В.Дзери. К., 2020. 896 с.

4) Єфремова І., Ломакіна І. Цивільне право (загальна частина): навч. посіб. у схемах. Біла Церква: Білоцерк. нац. ун-т, 2023. с. 122

5) Кіріяк О.В., Пацурківський Ю.П., Гудима-Підвербецька М.М. Цивільне право (загальна частина) : навч. посібник / О.В. Кіріяк, Ю.П. Пацурківський, М.М. Гудима-Підвербецька. Чернівці : Чернівец. нац.. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.

6) Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України (Дзера О. В. (кер. авт. кол.), Кузнецова Н. С., Луць .В. У 2-х т. К., 2019.

7) Науково-практичний коментар. Цивільний процесуальний кодекс України. За заг. ред. Н. Ю. Голубевої. К., 2021. 840 с.

8) Парасюк М. В., Парасюк В. М., Грабар Н. М. Цивільне право України (Особлива частина) (у схемах та таблицях): навч. посіб. Львів: Растр7, 2021. 472 с. 11. Рассказова В. В. Припинення окремих видів зобов'язань відступним. Прикарпатський юридичний вісник. 2020. Вип. 5 (34). С. 67–70.

9) Ромась М. Поняття та ознаки цивільних зобов'язань за участю держави Україна. Підприємство, господарство і право. 2020. № 1. С. 21–26

10) Парасюк М.В. Цивільне право України (особлива частина) (у схемах та таблицях): навчальний посібник / М.В.Парасюк, В.М. Парасюк, Н.М. Грабар. Львів: Растр-7, 2021. 467 с.

11) Цивільне право : практикум / Р. Я. Демків, І. М. Євхутич, Т. В. Курило, В. О. Кучер, В. М. Парасюк; за ред. В. О. Кучера. Ч. 1. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 180 с.

12)Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

13)Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / [Аврамова О. Е., Вакулович Е. В., Горбенко А. С. та ін.]; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 420с..

14)Цивільне право: практикум / Р. Я. Демків, І. М. Євхутич, Т. В. Курило, В. О. Кучер, В. М. Парасюк; за ред. В. О. Кучера. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 2. 208 с.

15) Цивільне право: практикум / Р. Я. Демків, І. М. Євхутич, Т. В. Курило, В. О. Кучер, В. М. Парасюк; за ред. В. О. Кучера. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 2. 208 с.

Допоміжна література:

1) 94. Slipchenko A. S. Understanding the property within the EU private law / A. S. Slipchenko // Legal, Economic Science and Praxis. 2021. No. 1. Pp. 32–36

2) Актуальні проблеми розвитку сучасного права. Колективна монографія. За загальною редакцією В.І. Цимбалюка. / [А. С. Багатко, І. С. Балдич, І. І. Батарчук та ін.]. Львів: "Новий Світ -2020", 2020. 220 с.

3) Актуальні проблеми розвитку сучасного права: українські реалії та зарубіжний досвід: колективна монографія / За заг. ред. В.І. Цимбалюка. Львів: «Новий Світ- 2000», 2021. 320 с.

4) Вид давності і карантин. Постанова КЦС ВС від 07.09.2022 у справі № 679/1136/21

5) Діденко Л. В. Цивільне право та процес : навчально-методичний посібник / Л. В. Діденко, Н. М. Денисяк. – Одеса : Гельветика, 2023. 110 с.

6) Застосування позовної давності до вимоги про стягнення пені. Постанова КЦС ВС від 05.09.2018 у справі № 760/3880/17

7) Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/ed20200718#Text>

8) Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>

9) Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів: вітчизняний та зарубіжний досвід: наукова монографія.]. За заг. Ред. В.І. Цимбалюка. / [В. Б. Бачук, Т. В. Водоп'ян, В. Д. Гвоздецький та ін.]. Львів: "Новий Світ -2020", 2020. 172 с.

10) Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / за заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця ; [наук. ред. М. М. Хоменко]. -Київ : Юрінком Інтер, 2019. 1046с.

11) Особисті немайнові права особи: навчальний посібник / за ред. А. О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 444 с

12) Особливості застосування рішень Європейського суду з прав людини при розгляді цивільних справ: навчальний посібник / У. Б. Андрусів, О. Б. Верба-Сидор, Ю. В. Верхола та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 404 с.

13) Переривання позовної давності. Постанова КЦС ВС від 20.03.2019 у справі № 648/3491/15-ц

14) Погорілко В. Ф. Конституційне право України. Академічний курс: підруч.: у 2 т. Т. 1 / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за ред. В. Ф. Погорілка. К.: Юридична думка, 2006. 544 с.

15) Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 22 червня 2020 року в справі № 177/1942/16-ц URL: <https://zakononline.com.ua/courtdecisions/show/90051213>

16) Постанова від 31.03.2021 № 201/2832/19 Верховний Суд. Касаційний цивільний суд. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/96006082?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl01

17) Постанова КЦС ВС від 10 березня 2021 року у справі № 201/8412/18. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KTSS_2021.pdf

18) Початок перебігу і виконавчий напис. Ухвала КЦС ВС від 17.08.2022 у справі № 554/9126/20

19) Початок перебігу позовної давності залежно від виду вимоги. Постанова КЦС ВС від 14.03.2018 у справі № 464/5089/15

20) Присічні строки. Постанова КЦС ВС від 06.07.2022 у справі № 0808/7199/2012 7. Розумне обчислення строку. Постанова КЦС ВС від 16.06.2021 у справі № 554/4741/19

21) Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073- VI: станом на 16 квіт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>

22) Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI: станом на 16 берез. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>

23) Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III: станом на 18 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>

24) Розумне обчислення початку перебігу. Постанова КЦС ВС від 21.09.2022 в справі № 638/16768/19

25) Цивільне судочинство України: основні засади та інститути: монографія / В.В.Комаров, К.В. Гусаров, Н.Ю.Сакара та ін.; за ред. В.В. Комарова. Х.: Право, 2016. С. 89 (автор підрозд. 1,5 розд. 1 Засади цивільного судочинства Комаров В.В.). 2 Васильєв С.В. Цивільний процес. Підручник / С.В. Васильєв. К.: Алерта, 2019. С. 32.

26) Шигапова Е. Аспекти відшкодування моральної шкоди в практиці Європейського суду з прав людини. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 12. С. 104–108.

27) Шигапова Е. Відшкодування моральної шкоди в Україні з урахуванням європейського досвіду. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 83–87.

28) Янчук А. В. Відшкодування збитків як спосіб захисту цивільних прав та інтересів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2011. 220 с.